

Pēdējā dāvana Romikam

Rūdolfas loma izrādījās skaists punkts. Romualds Ancāns. 01.04.1944.–14.09.2011.

Pusaudzis ar milzu «ķepām» kā sugas kucēnam, garākais puisis vienaudžu vidū, apveltīts ar burvīgu smaidu un balsi, – tādu režisors Jānis Streičs pirmo reizi ieraudzīja un arī turpmāks slēgs atmiņās savu draugu aktieri Romualdu Ancānu. Naktī uz 15. septembri Linezera klīnikā infekcijas slimības pievārēto 67 gadus veco aktieri tuvinieki un kolēģi filmēšanas laukumā un Dailes teātrī arvien atcerēsies kā Romiku vai Romku – labestīgo, stūrgalvīgo latgaliešu puisī. Saimnieks Rūdolfas režisora Streiča spēlfilmā Rūdolfas mantojums (2010), Jāzeps Gilučs leģendārajā Limuzīnā Jāņu nakts krāsā (1981), Vincents – Likteņdzirnās (1997), ģenerālis fon der Golcs Aigara Graubas filmā Rīgas sargi (2007) un daudzi citi izcili aktierdarbi jau paguvuši ierakstīt Romualda Ancāna vārdu latviešu kinovēsturē un tautas atmiņā.

Streičam – savējais

Aktiera kolēģi atzīst, ka Līvānu pagastā dzimušā puīša talantu tā pa īstam atvēris režisors Jānis Streičs. Abu pirmā tikšanās notikusi, kad Romualds mācījās Rīgas 14. vakara vidusskolā un spēlēja pašdarbības teātrī. «Romualds vienmēr atradās uzmanības centrā, ap viņu viss grozījās,» atceras režisors. Viņaprāt, jebkurš, ieraudzījis Romualdu, būtu gatavs draudzēties. Puisis bijis apdāvināts ar cilvēcīgo pievilcību, ko Dievs dod ne katram. Kādu laiku Romualds bija ārpus režisora redzesloka, dienēja armijā, taču vēlāk atkal satikušies, kad puisis studēja vokālistu nodaļā Latvijas Valsts konservatorijā un turpināja izglītoties Dailes teātra V studijā. Pirmā lielākā loma – komisārs Martins Beks Streiča detektīvfilmā Nepabeigtās vakariņas (1979) – jaunajam aktierim pavēra ceļu kinopasaulē arī ārpus Latvijas robežām.

«Kā katram teātrim ir savi aktieri, tā Romiks bija viens no manējiem,» stāsta J. Streičs. «Kopumā kādās astoņās filmās pie manis ir filmēties. Pēdējā kroņa loma bija Rūdolfas.» R. Ancāna personība netīšām noteikusi to, ka brašais kolhoznieks Gilučs Jāzeps filmā Limuzīns Jāņu nakts krāsā tika pārveidots par latgalieti, kaut gan oriģinālajā stāstā tā nav. J. Streičs ir pārliecināts, ka aktieris ir bijis vienlīdz lielisks gan kā galvenās lomas atveidotājs Rūdolfas mantojumā, gan Izidors epizodiskā lomā Cilvēka bērņā (1991). R. Ancāns redzams aptuveni 25 kinodarbos, sadarbojies ar režisoriem Pēteri Krilovu, Aigaru Graubu, Arvīdu Krievu, Sergeju Tarasovu, Vasiliju Masu un citiem.

Mīlēja teātri

Divdesmit sešus gadus aktieris nostrādāja Dailes teātrī, iestudējot neskaitāmas lomas. Pēdējās – Boračio V. Šekspīra lugā Liela brēka, maza vilna, Francs Lehāns G. Gravstrēma Zāra Leandere un Metrs Buis R. Tomā Fredija (1996). Aktieris Artūrs Skrastiņš, kurš ar R. Ancānu iepazīsies Likteņdzirnu uzņemšanas laukumā deviņdesmitajos, Dienai stāsta: «Man šķiet, ka pēdējos gados Romka bija ļoti vientuļš – viņa vieta tomēr bija uz skatuves un teātrī. Atceros, viņš reizēm nāca uz Dailes teātri un sēdēja skvērā. Teātrim viņš nebija vajadzīgs, bet viņam teātris – bija. Viņš visu laiku mēģināja uzturēties tā tuvumā.» Viņaprāt, Rūdolfas loma bija lielākā dāvana, ko viņam sagādāja J. Streičs. «Viņš bija patiesi laimīgs! Tāds ārkārtīgi skaists punkts,» uzskata A. Skrastiņš. Filmējoties kopā, A. Skrastiņš novērtējis R. Ancāna īstumu un godīgumu. Savukārt Nacionālā teātra aktrise Līga Liepiņa – Jāzeps Giluča sievas atveidotāja Limuzīnā Jāņu nakts krāsā – Dienai stāsta, ka viņas partneris bijis arī stūrgalvīgs. «Nebija tā, ka viņš lomās viegli raisījās, dzīvība bija daudz vieglāk. Streičs prata viņu vadīt, kaut gan Romiks strīdējās un ne vienmēr piekrita – bija spūrainš,» atceras aktrise. L. Liepiņai vienmēr atmiņā paliks jaunības drauga skanīgais «Toļi dzeivoj muna meilo». Atvadīšanās no Romualda Ancāna notiks 20. septembrī plkst. 11 Jēkaba katedrālē Rīgā, apbedīšana – plkst. 15.30 Vārkavas novada Muktu kapsētā.